Z á p i s

z pracovní porady krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 26. – 27. září 2019 ve vzdělávacím zařízení IVS v Benešově

Přítomni:

- zástupci krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy - dle prezenčních listin
- za Ministerstvo vnitra - JUDr. Václav Henych, Mgr. Petr Šťastný, Mgr. Kateřina Uhrová, JUDr. Jana Hálová, JUDr. Jitka Morávková, Mgr. Ivana Beránková, Mgr. Bc. Eva Nejedlá, Bc. Pavlína Bartáková

Ministerstvo vnitra se v zápise snaží respektovat strukturu zápisu dohodnutou s krajskými úřady při předchozí poradě, tedy ve formě – zjednodušené znění dotazu/stručná odpověď/dotaz v plném znění/odůvodnění odpovědi. V některých případech však takový postup není, vzhledem k charakteru otázky, možný nebo není účelný.

Obsah:

I. MATRIKA

Č.	Název otázky	Str.
1.	Předkládání českých matričních dokladů vydaných před účinností zákona č. 301/2000 Sb. na tiskopise pro použití v cizině českým úřadům	3
2.	Vyplnění údaje, který není součástí vydaného matričního dokladu (oddacího listu, vysvědčení o právní způsobilosti)	3
3.	Uvedení místa matriční události ve vícejazyčném formuláři (místo narození, místo uzavření manželství a místo úmrtí)	5
4.	Zápis otce dítěte do matriky narození – chybně uveden stav matky (svobodná x vdaná)	5
5.	Ověření podpisových vzorů matrikářů zapisujících do matričních knih – příloha č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb.	7
6.	Doručování rodného listu dítěte, umístěného do babyboxu	7
7.	Vícejazyčný formulář – využití formuláře jako náhrady překladu matričního dokladu soudním tlumočníkem	8
8.	Vícejazyčné standardní formuláře vydávané dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/1191 ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012	9
9.	Vydávání rodných listů rodičům stejného pohlaví	10
10.	Uvádění místa matriční události ve vícejazyčném standardním formuláři, přikládaném na žádost v rámci zjednodušení jiných formalit týkajících se překladů	12
11.	Přijímání cizozemských matričních dokladů v elektronické podobě k provádění matričních zápisů, dodatečných záznamů změn a oprav	12

VI. Státní občanství - odpovědi na dotazy krajských úřadů

1. K § 12 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SpŘ“) - zahájení správního řízení při zjišťování státního občanství a postoupení žádosti z důvodu změny místní příslušnosti

a) Jaký je postup správního orgánu, který vede řízení ve věci žádosti o vydání osvědčení o státním občanství ČR, pokud vyjde najevo, že od počátku řízení nebyl místně příslušným úřadem?

KÚKH

b) Odpověď Ministerstva vnitra (dále jen „MV“): Správní řízení je zahájeno teprve doručením žádosti orgánu věcně i místně příslušnému a teprve od tohoto časového okamžiku běží lhůty pro vydání rozhodnutí. Žádost bude postoupena správním orgánem, kterému byla nesprávně podána, podle § 12 správního řádu.

c) Dotaz KÚKH v plném znění:

Žadatel, který neměl nikdy pobyt na území ČR, podal žádost o zjištění státního občanství a vydání osvědčení u ÚMČ Praha 1. Tento úřad zahájil správní řízení a zaslal žadateli oznámení o zahájení správního řízení. Současně požádal archivní správu MV o státoobčanské šetření, ze kterého vyplynulo, že se místní příslušnost odvíjí od domovské příslušnosti otce žadatele, a proto postoupil žádost k vyřízení příslušnému krajskému úřadu. Ve kterém okamžiku je zahájeno správní řízení? Přijetím žádosti ÚMČ Praha 1 nebo přijetím postoupené žádosti příslušným krajským úřadem?

d) Odůvodnění odpovědi Ministerstva vnitra (dále jen „MV“):

Správní řízení je zahájeno teprve doručením žádosti orgánu věcně i místně příslušnému a teprve od tohoto časového okamžiku běží lhůty pro vydání rozhodnutí. Žádost bude postoupena správním orgánem, kterému byla nesprávně podána, podle § 12 správního řádu. Pokud by šlo o prohlášení podle § 32 ZSO, viz bod 23., str. 24 zápisu z porady 9.-10.2.2016.

Věcná příslušnost je vymezena v § 10 SpŘ, místní příslušnost v § 11 SpŘ. Obecně v případě § 11 odst. 1 SpŘ platí, že pokud je naplněno jedno z kritérií pro určení místní příslušnosti, není třeba již zkoumat kritéria uvedená dále.

Příslušnost k vydávání osvědčení (o státním občanství ČR) je stanovena v § 44 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, ve znění zákona č. 207/2019 Sb. (dále jen „ZSO“). Podle odstavce 1 je příslušným úřadem krajský úřad (viz §17 ZSO) určený podle místa trvalého, popřípadě posledního trvalého pobytu fyzické osoby, o jejíž státní občanství se jedná, na území České republiky. Pokud fyzická osoba trvalý pobyt na území České republiky nikdy neměla, je místně příslušným Úřad městské části Praha 1. Žádost o vydání osvědčení se podává u krajského úřadu podle odstavce 1. V cizině lze podat žádost u

zastupitelského úřadu, který ji bezodkladně zašle příslušnému krajskému úřadu v České republice.

V § 12 SpŘ jsou zakotvena procesní pravidla pro situaci, kdy podání dojde věcně nebo místně nepříslušnému správnímu orgánu. V tom případě musí tento nepříslušný správní orgán podání bezodkladně postoupit příslušnému správnímu orgánu. Výkladem pojmu „bezodkladně“ se zabývaly i soudy, v této souvislosti lze zmínit např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, který ve svém rozhodnutí (NSS 9 As 117/2012) mimo jiné dovodil, že slovo bezodkladně nemusí v každém jednotlivém případě znamenat ihned či do jednoho dne. V podmínkách jednotlivých případů může být bezodkladné postoupení i postoupení provedené druhý den po jeho obdržení.

Postoupení správní orgán učiní usnesením, které se pouze poznamenává do spisu. Současně musí o tomto postoupení uvědomit toho, kdo podání učinil. Pro zahájení řízení a běh lhůty pro vydání rozhodnutí je rozhodující teprve okamžik, kdy žádost dojde věcně i místně příslušnému správnímu orgánu. Okamžik podání nepříslušnému správnímu orgánu tedy není rozhodující.

2. Vliv popření otcovství na státní občanství dítěte podle zákona č. 39/1969 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů

a) Došlo u dítěte popřením otcovství k pozbytí českého a československého státního občanství za účinnosti zákona č. 39/1969 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů?

KÚKH

b) Odpověď MV: Za účinnosti zákona č. 39/1969 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů, u dítěte nedošlo pravomocným rozhodnutím soudu o popření otcovství k pozbytí českého a československého státního občanství. Ke stejnému závěru je třeba dojít i za účinnosti zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky.

c) Dotaz KÚKH v plném znění:

Žádáme o rekapitulaci vlivu popření otcovství na pozbytí státního občanství dítěte dle zákona č. 39/1969 Sb. a č. 40/1993 Sb. Krajské úřady disponují stanoviskem MV čj: VS-1364/20/2-2004 ze dne 7.12.2004, kdy byl přijat názor, že k pozbytí státního občanství ČR nedojde. K zákonu č. 39/1969 Sb. stanovisko MV vydáno nebylo, při ZOZ v Benešově je vykládáno, že se československé státní občanství popřením otcovství pozbývá (bez výslovné právní úpravy).

d) Odůvodnění odpověď MV:

Stanovisko MV čj: VS-1364/20/2-2004 ze dne 7.12.2004 a názor v něm vyslovený platí obdobně i pro posouzení vlivu popření otcovství na státní občanství dítěte za účinnosti zákona č. 39/1969 Sb. Přiměřeně tento právní názor platí i pro

případy popření otcovství československého státního občana k dítěti za účinnosti zákona č. 194/1949 Sb., o nabývání a pozbývání československého státního občanství, ve znění pozdějších předpisů.

Podle čl. 12 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů, stanoví nabývání a pozbývání státního občanství České republiky zákon. K pozbytí státního občanství tak může dojít pouze z důvodů stanovených zákonem.

3. K § 7 zákona č. 186/2013 Sb. - určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů k mrtvě narozenému nebo krátce po porodu zemřelému dítěti a vliv prohlášení na státoobčanský status dítěte

a) Lze učinit souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství k zemřelému dítěti? Bude mít vliv určení otcovství na státoobčanský status dítěte?

KÚJmK

b) Odpověď MV: Souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství lze k zemřelému dítěti učinit. Prohlášení však nebude mít vliv na státoobčanský status dítěte.

c) Dotaz KÚJmK v plném znění: Svobodná slovenská občanka porodila předčasně v České republice dítě, které žilo jeden den a zemřelo. Rodiče dítěte nestihli učinit souhlasné prohlášení o určení otcovství podle ust. § 779 OZ, vzhledem k předčasnému porodu a nemoci matky. Otec dítěte, státní občan České republiky, by chtěl být zapsán v knize narození jako otec, matka dítěte si to přeje také, a proto oba chtějí učinit souhlasné prohlášení o určení otcovství.

1. Existuje z pohledu obecných ustanovení o právním jednání nějaká překážka, která by bránila učinit prohlášení o určení otcovství k zemřelému dítěti? Lze tento úkon provést?

2. Jak to bude se státním občanstvím zemřelého dítěte, pokud bude učiněno výše uvedené prohlášení a otec dítěte bude zapsán do knihy narození? Bude se mít za to, že k datu úmrtí byl pouze slovenský státní občan?

d) Odůvodnění odpovědi MV:

Ad. 1. Souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství k zemřelému dítěti lze učinit. Zde MV vychází z právního názoru JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., předsedy senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, který se předmětnou problematikou zabývá. Podle jeho odborného názoru není právními předpisy určení otcovství k mrtvému či mrtvě narozenému dítěti vyloučeno. Naopak takový výklad, který by určení otcovství k mrtvému dítěti zapovídal, by se mohl jevit jako problematický z pohledu práva na respektování soukromého života biologického otce dítěte ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Obdobný názor zaujalo k uvedené problematice rovněž Ministerstvo spravedlnosti ve stanovisku ze dne 12.8.2016. V tomto stanovisku mimo jiné uvedlo, že i v případě zápisu údajů o dítěti, které se nenarodilo živé, lze zapsat údaj o otci a lze vyjít ze souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství, byť toto prohlášení nemá v dané situaci z hlediska určování otcovství ve smyslu občanského zákoníku žádný efekt. Nedochází k založení právního vztahu otcovství, ale zápisem údajů se manifestuje

a deklaruje rodinné pouto. Pro tento výklad svědčí i ustanovení § 14 odst. 3 písm. a) zákona o matrikách.

Ad. 2. Zemřelé dítě nenabyde na základě souhlasného prohlášení rodičů státní občanství ČR dle § 7 ZSO. Při posuzování právních aspektů uvedené situace je nezbytné vycházet z ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v němž je výslovně stanoveno, že práva může mít a vykonávat jen osoba. Dle ustanovení § 23 občanského zákoníku člověk má právní osobnost od narození až do smrti. Proto může dojít na základě právního úkonu, jímž je souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství k nenarozenému dítěti, k nabytí státního občanství České republiky až k datu narození dítěte.

Právním následkem právní události spočívající v narození člověka je vznik jeho právní osobnosti. To však platí pouze za podmínky, že se dítě narodí živé. Narodí-li se dítě mrtvé, osoba v právním smyslu vůbec nevznikla a nedošlo rovněž ke vzniku právní osobnosti.

Pokud rodiče učinili souhlasné prohlášení o určení otcovství teprve po úmrtí dítěte (dítě narozeno 5.9.2019, 6.9.2019 zemřelo, souhlasné prohlášení učiněno 12.9.2019) k nabytí státního občanství ČR dítěte souhlasným prohlášením rodičů o určení otcovství státního občana ČR dle § 7 ZSO nedojde, neboť již neexistovala právní osobnost dítěte. Zde je zároveň třeba mít na paměti, že při nabytí státního občanství ČR souhlasným prohlášením rodičů o určení otcovství státního občana ČR se státní občanství ČR nabývá ke dni učinění souhlasného prohlášení, nikoliv zpětně ke dni narození dítěte.

4. *K § 17 a § 18 zákona č. 186/2013 Sb. - podání žádosti o udělení státního občanství ČR a zastoupení*

a) Jaké doklady je nezbytné připojit k žádosti podávané zletilou osobou omezenou ve svéprávnosti a v případech, kdy je zletilá fyzická osoba zastoupena na základě plné moci?

KÚPaK

b) Odpověď MV: K žádosti o udělení státního občanství zletilé osobě omezené ve svéprávnosti podané soudem jmenovaným opatrovníkem je třeba vedle zákonem stanovených podkladů připojit rovněž souhlas soudu s jejím podáním. Zletilá fyzická osoba, která jedná prostřednictvím zmocněnce, podá žádost o udělení státního občanství zákonem stanoveným způsobem, tedy osobně. Osobní podání žádosti zahrnuje vyplnění dotazníku při jejím podání.

c) Dotaz KÚPaK v plném znění: Ustanovení § 17 a § 18 ZSO upravují podání žádosti o udělení státního občanství České republiky. V praxi jsme se setkali s případem, kdy žádost podávala matka – opatrovník, za svého zletilého syna, který byl omezen ve svéprávnosti. Okresní soud rozhodl, že opatrovník je oprávněn zastupovat zletilou osobu při právním jednání s výjimkou běžných záležitostí každodenního života. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním opatrovance schválení soudu. Náš dotaz zní, zda se v těchto případech bude vyžadovat souhlas soudu k podáním žádosti či nikoliv …. (příslušná zákonná ustanovení tyto případy neupravují).

Výše uvedené ustanovení říká, že se žádost o udělení státního občanství České republiky podává osobně u krajského úřadu …… příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Opět případ z praxe – na úřad se dostavili manželé, žadatelkou bude žena. Tato žena podá u příslušného úřadu žádost, vše ostatní bude u úřadu činit její manžel na základě plné moci, popř. jiný zplnomocněný zástupce. Tento zástupce úřadu doloží potřebné listiny (většinu z nich pošle datovou schránkou), vyplní a v zastoupení podepíše dotazník. Je možné tento postup akceptovat, přestože příslušná zákonná ustanovení jasně stanoví postup při podání žádosti o udělení státního občanství České republiky?

d) Odpověď MV: § 18 ZSO procesně upravuje zejména žádost podanou za dítě, tedy osobu nezletilou. Uváděný případ se však týká zletilé osoby omezené ve svéprávnosti. Obecná úprava opatrovnictví člověka je obsažena v §§ 465-485 OZ. V § 483 odst. 1 OZ je stanoveno, že opatrovník nesmí vyslovit souhlas se změnou osobního stavu opatrovance, neschválil-li to soud.

Změnou osobního stavu je i změna státoobčanského statusu spočívající ve změně státního občanství fyzické osoby. Z uvedeného tak vyplývá, že k žádosti o udělení státního občanství zletilé osobě omezené ve svéprávnosti podané soudem jmenovaným opatrovníkem je třeba připojit souhlas soudu s jejím podáním. V opačném případě by podání opatrovníka trpělo vadami a musel by být vyzván k jejich odstranění, jinak by nebylo možné pokračovat v řízení.

Ustanovení § 18 odst. 3 ZSO uvádí oprávnění zákonného zástupce. Toto oprávnění se týká, jak tomu ostatně slovní spojení „zákonný zástupce“ nasvědčuje, té části rodičovské odpovědnosti, jejímž obsahem je oprávnění i povinnost zastupovat dítě při právních jednáních (§ 892 – 895 OZ). Nejedná se tedy o situace, v nichž by rodič dítěte figuroval z toho důvodu, že mu náleží oprávnění i povinnost zajišťovat osobní péči o dítě (§ 880 - § 886 OZ). Jeho primární účel spadá do oblasti zastupování dítěte při právním jednání.

Právními instituty, jejichž hlavním účelem je nahradit rodiče v té části jejich rodičovské odpovědnosti, která spočívá v oprávnění i povinnosti zastoupit dítě při právních jednáních, jsou opatrovnictví a poručnictví, přičemž to, zda dítěti v konkrétní situaci bude jmenován poručník či opatrovník, nutně nesouvisí s tím, že v případě jmenování poručníka se bude vždy jednat o dítě v náhradní péči, nýbrž s tím, do jaké míry je rodičům dítěte zachována jejich rodičovská odpovědnost.

Poručníka je na místě dítěti jmenovat v těch případech, kdy zde není žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Opatrovník je pak dítěti jmenován tehdy, je-li rodičovská odpovědnost rodiče pouze omezena, přičemž na rozdíl od poručníka bude rozsah, v jakém je opatrovník oprávněn dítě zastupovat, formulován výrokem soudního rozhodnutí a tento bude odpovídat míře, v jaké nemohou při právních jednáních dítě zastupovat jeho rodiče. Poručenství a opatrovnictví se tak při zastupování dítěte při právních jednáních liší pouze rozsahem, nikoli obsahem ani postavením poručníka či opatrovníka ve vztahu k dítěti. Je-li pak opatrovník v souladu se soudním rozhodnutím o svém jmenování oprávněn dítě v určité záležitosti zastoupit, nebude se jeho jednání ani jeho postavení v dané otázce od postavení poručníka nijak lišit. To ostatně dokládá i § 944 OZ, v souladu s nímž „pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí ustanovení o poručenství, poručníkovi a poručenci přiměřeně“.

Jak poručník, tak i opatrovník jsou v souladu s § 934 odst. 1 OZ oprávněni jednat jménem dítěte toliko v běžných záležitostech, přičemž v nikoli běžné záležitosti, týkající se dítěte, bude jejich jednání jménem dítěte podléhat schválení soudu, jinak bude nicotné. Opatrovník nebo poručník tedy musí k žádosti o udělení státního občanství připojit souhlas soudu s jejím podáním.

Pokud jde o další část dotazu týkající se obecně zastoupení žadatele o státní občanství ČR na základě plné moci, lze uvést následující. Podle § 17 ZSO se podává žádost o udělení státního občanství České republiky osobně u krajského úřadu, v hlavním městě Praze u úřadu městské části stanovené v příloze č. 1 k tomuto zákonu (dále jen „krajský úřad“) příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. V § 21 odst. 1 ZSO je dále stanoveno, že krajský úřad pouze vyplní se žadatelem dotazník k žádosti a spolu s předloženými doklady a svým stanoviskem a stanoviskem obecního úřadu obce, ve které je žadatel přihlášen k pobytu, jej zašle do 30 dnů ode dne jejího podání ministerstvu; dotazník je uveden v příloze č. 2 k tomuto zákonu.

Z uvedeného je patrné, že osobní podání žádosti zahrnuje rovněž vyplnění dotazníku uvedeného v příloze č. 2 ZSO ve spolupráci s krajským úřadem. Žadatel by tedy měl při osobním podání žádosti na příslušném úřadě vyplnit za pomoci pracovníků úřadu dotazník uvedený v příloze č. 2 ZSO. Pokud jde o ostatní úkony, zejména jednotlivá podání ve smyslu doplnění žádosti a odstranění jejích nedostatků může za žadatele činit zmocněnec.

5. Nabývání státního občanství České republiky prohlášením dle § 31 zákona o SO ČR zletilou osobou omezenou ve svéprávnosti

a) Lze pravomocné rozhodnutí německého soudu o zbavení svéprávnosti fyzické osoby, která je německým státním občanem, uznat bez dalšího řízení?

KÚLK

b) Odpověď MV: Ano, pravomocné rozhodnutí německého soudu o zbavení svéprávnosti fyzické osoby, která je německým státním občanem, lze uznat bez dalšího řízení.

c) Dotaz KÚLK v plném znění: Na krajský úřad LK se obrátil opatrovník bývalého občana České socialistické republiky, který chce učinit prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle § 31 zákona o SO ČR. Opatrovanec byl zbaven svéprávnosti; rozhodnutí o zbavení svéprávnosti vydal německý soud. Bývalý občan je nyní státním občanem Německa.

V tomto případě bychom postupovali dle § 38 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“). V případě, že pravomocná cizí rozhodnutí ve věci zbavení svéprávnosti cizince vydal soud, jehož je cizinec občanem, se uznávají bez dalšího řízení.

d) Odůvodnění odpovědi MV: V uvedeném případě se bude postupovat podle § 38 ZMPS a pravomocné cizí rozhodnutí se uzná bez dalšího řízení. Podle § 38 ZMPS „Pravomocná cizí rozhodnutí ve věcech omezení a zbavení svéprávnosti a ve věcech opatrovnictví cizince, která byla vydána soudy nebo orgány státu, jehož je cizinec občanem, nebo státu, v němž má cizinec obvyklý pobyt, se uznávají bez dalšího řízení.“

Správní orgán, kterému je rozhodnutí předloženo, by měl postupovat v rámci zkoumání existence podmínek pro uznání cizího rozhodnutí ve věcech omezení nebo zbavení svéprávnosti nebo ve věcech opatrovnictví následovně:
1. ověří, zda cizí rozhodnutí je pravomocné,
2. ověří, zda jde o rozhodnutí ve věci:
- omezení svéprávnosti nebo
- zbavení svéprávnosti nebo
- opatrovnictví,
3. dále ověří, zda cizí rozhodnutí se týká skutečně cizince, a nikoli státního příslušníka ČR. Bude vycházet z úpravy § 28 ZMPS ohledně posuzování státní příslušnosti a rozhodného režimu osob s vícenásobnou státní příslušností. Ve sporných případech by měl otázku, zda jde o cizince, vykládat spíše extenzivně (zejména pokud nebylo vydáno žádné obsahově kolidující rozhodnutí českých soudů), aby díky tomu byl zachován cíl ustanovení paragrafu, tedy pokud možno co nejširší neformální uznávání cizích rozhodnutí,
4. ověří, že rozhodnutí bylo vydáno cizím soudem nebo orgánem toho státu, jemuž pro to svědčí pravomoc, tedy:
- domovského státu cizince - přičemž pod legislativní zkratkou „domovský stát“ se rozumí „stát, jehož je cizinec občanem“;
- státu, v němž má cizinec obvyklý pobyt.

Pokud by výše uvedené podmínky (1. až 4.) splněny nebyly, pak se uplatní obecná úprava uznávání cizích rozhodnutí podle § 14 a násl. ZMPS. Naopak došlo-li ke splnění podmínek, pak platí předložené cizí rozhodnutí za uznané.

Vzhledem k tomu, že se jedná o změnu osobního stavu zletilé osoby omezené ve svéprávnosti spočívající ve změně státoobčanského statusu fyzické osoby nabytím českého státního občanství, bude k prohlášení o nabytí státního občanství ČR učiněnému soudem jmenovaným opatrovníkem třeba připojit i souhlas soudu s jejím podáním, jinak bude jednání opatrovníka trpět vadami a bude vyzván k jejich odstranění, jinak by nebylo možné pokračovat v řízení.

6. Zjištění SO ČR a vydávání osvědčení o SO ČR

a) Bude správní orgán postupovat v případě posouzení rozhodnutí o zbavení svéprávnosti českého státního občana, který je současně i občanem cizího státu s obvyklým pobytem v cizině, podle § 33 ZMPS? Bude opatrovník vyplňovat za opatrovance k žádosti o vydání osvědčení o státním občanství ČR prohlášení o státním občanství?

KÚLK

b) Odpověď MV: Ano, správní orgán bude v tomto případě postupovat podle § 33 ZMPS. Opatrovník vyplní za opatrovance prohlášení o státním občanství.

c) Dotaz KÚLK v plném znění: O zjištění státního občanství ČR a vydání osvědčení o státním občanství ČR požádal opatrovník českého státního občana, který je zbaven svéprávnosti (je současně i občanem cizího státu) s obvyklým pobytem v cizině. Jedná se o případ, kdy si státní občan ČR nechal propadnout české doklady a více než 20 let o doklady nežádal, ale ani SO ČR nepozbyl.

Domníváme se, že budeme postupovat dle § 33 ZMPS, kdy český soud nemusí řízení zahájit, stačí-li k ochraně práv a zájmů občana ČR opatření učiněná v cizině. Opatrovník výše uvedené osoby zbavené svéprávnosti vyplní žádost a dotazník ke zjištění SO ČR a vydání osvědčení SO ČR. Ptáme se, zda bude tento opatrovník vyplňovat i prohlášení o nabytí cizího státního občanství za opatrovance?

d) Odůvodnění odpovědi MV: V uvedeném případě se bude postupovat podle § 33 odst. 1 ZMPS, který stanoví, že „ve věcech omezení svéprávnosti, jakož i ve věcech opatrovnických je dána pravomoc českých soudů, jde-li o osoby s obvyklým pobytem v České republice, nebo jde-li o státní občany České republiky, i když mají obvyklý pobyt v cizině. Český soud nemusí řízení zahájit, stačí-li k ochraně práv a zájmů státního občana České republiky opatření učiněná v cizině."

Ustanovení odst. 1 věty druhé stanoví, že i v případě, kdy je pravomoc českých soudů dána, nemusí být zahajováno příslušné řízení, ať již o svéprávnosti, nebo opatrovnické, pokud k ochraně práv a zájmů občana ČR postačují opatření učiněná v cizině. Je nutné zdůraznit, že tato výjimka se vztahuje pouze na státní občany ČR a nikoli na jiné osoby, které mají obvyklý pobyt v ČR.

Opatrovník zastupuje opatrovance při právním jednání. Činí tedy za opatrovance veškeré právní jednání včetně podání žádosti o vydání osvědčení, vyplnění prohlášení a dalších předepsaných tiskopisů.

7. Návrh na úpravu ukončení řízení ve věci prohlášení o nabytí nebo pozbytí státního občanství České republiky podle § 31 a § 40 ZSO v připravované novele ZSO

a) Bylo by možné do budoucna v ZSO upravit ustanovení, kterým bude možné ukončit řízení v případech, kdy nedojde k převzetí listiny o nabytí státního občanství České republiky nebo převzetí dokladu o pozbytí státního občanství ČR?

KÚLK

b) Odpověď MV: Předpokládá se přijetí právní úpravy spočívající ve stanovení 12 měsíční lhůty pro převzetí listiny o nabytí státního občanství České republiky prohlášením a zmocnění příslušného úřadu pro zastavení řízení, pokud nebude listina v zákonem stanovené lhůtě převzata.

c) Dotaz KÚLK v plném znění: K nabytí či pozbytí státního občanství ČR prohlášením dochází dnem převzetí listiny o nabytí SO ČR nebo dokladu o pozbytí SO ČR. Vzhledem k tomu, že někteří prohlašovatelé v průběhu správního řízení své rozhodnutí změní, se zastupitelskými úřady nekomunikují a dochází k tomu, že si vystavený doklad nepřevezmou, máme tak na KÚ neukončená správní řízení po dobu i několika let.

Navrhujeme začlenit do zákona ustanovení, kterým bude možné ukončit řízení v případech, kdy nedojde k převzetí listiny o nabytí státního občanství České republiky nebo převzetí dokladu o pozbytí státního občanství ČR. Bylo by možné toto do budoucna v zákoně upravit?

d) Odpověď MV: U prohlášení je navrhováno přijetí obdobné úpravy jako v § 27 odst. 5 ZSO. O přijetí takové úpravy v případě nepřevzetí dokladu o pozbytí státního občanství ČR se zatím neuvažuje.

8. § 31 podle ZSO ve znění zákona č. 207/2019 Sb.

Dne 6.9.2019 nabyl účinnosti zákon č. 207/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). Zákon č. 207/2019 Sb. novelizuje ust. § 31 zákona o státním občanství České republiky. Novelizované ust. § 31 zní:

„§ 31

(1) Prohlášením o nabytí státního občanství České republiky (dále jen „prohlášení“) může nabýt státní občanství České republiky fyzická osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nejednalo-li se o pozbytí československého státního občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině[12)], nebo nejedná-li se o československého státního občana, který se ke dni 1. ledna 1969 stal, nebo by se k tomuto dni stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, anebo po 1. lednu 1969 nabyl státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky a je dosud jejím občanem.

(2) Prohlášení může dále učinit bývalý československý státní občan, který měl před odchodem do ciziny trvalý pobyt na území České republiky nebo České socialistické republiky, pokud není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.

(3) Fyzická osoba, jejíž alespoň jeden z rodičů nebo prarodičů je nebo byl bývalým občanem podle odstavce 1, může státní občanství České republiky nabýt prohlášením, pokud není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.

(4) Prohlašovatel k prohlášení připojí

a) rodný list,
b) oddací list, doklad o vzniku partnerství, případně doklad o rozvodu manželství, doklad o zrušení partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera[8)],
c) rodné listy rodičů, jejich oddací list, popřípadě doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní listy, pokud jsou tyto doklady nezbytné pro učinění prohlášení,
d) rodné listy prarodičů, jejich oddací list, popřípadě doklad o rozvodu manželství, nebo jejich úmrtní listy, pokud jsou tyto doklady nezbytné pro učinění prohlášení,
e) doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství prohlašovatele nebo doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství jednoho z rodičů nebo prarodičů.

(5) Rodiče, popřípadě jeden z nich, mohou pro dítě učinit samostatné prohlášení podle odstavce 3. K prohlášení se kromě dokladů uvedených v odstavci 4 připojí

a) rodný list dítěte,
b) souhlas druhého rodiče s nabytím státního občanství České republiky s jeho úředně ověřeným podpisem. Souhlas druhého rodiče se nevyžaduje, pokud byl rodičovské odpovědnosti zbaven, výkon jeho rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území České republiky, znám nebo zemřel.

(6) Jestliže oba rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven nebo není-li jejich pobyt, pokud žijí mimo území České republiky, znám, může prohlášení o nabytí státního

občanství České republiky učinit pro dítě zákonný zástupce nebo opatrovník, který k prohlášení připojí

a) rodný list dítěte,
b) pravomocné rozhodnutí soudu o jeho ustanovení opatrovníkem.

(7) K nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle odstavce 3 dítětem starším 15 let je třeba jeho souhlas s úředně ověřeným podpisem. Úředně ověřený podpis se nevyžaduje, jestliže dítě vyjádří svůj souhlas a prohlášení podepíše před správním orgánem, u něhož se prohlášení činí."

Od 6.9.2019 tak mohou činit prohlášení o nabytí státního občanství ČR nejen pouze bývalí občané podle stávajícího § 31 odst. 1 ZSO (do účinnosti novely), ale také jejich děti a vnuci podle odst. 3, kteří v minulosti státní občanství ČR neměli. Obě uvedené skupiny osob pak mohou učinit jako rodiče samostatné prohlášení pro dítě, tj. osobu mladší 18 let, podle odst. 5. Dítě starší 15 let vyjádří s učiněním prohlášení svůj souhlas.

Jestliže rodiče nežijí, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven nebo není-li jejich pobyt, pokud žijí mimo území České republiky, znám, může prohlášení o nabytí státního občanství České republiky učinit pro dítě zákonný zástupce (druhý rodič) nebo opatrovník.

K prohlášení podle odst. 3 je třeba připojit doklady vyjmenované v odst. 4. Prohlašovatel dle odst. 3 musí doložit státoobčanský status předka, od kterého odvozuje české státní občanství. K prohlášení tak musí vedle ostatních dokladů připojit rovněž doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství jednoho z rodičů nebo prarodičů. Rodiče, kteří činí samostatné prohlášení pro dítě, musí doložit, že jsou bývalými občany dle odst. 1 nebo jejich potomky dle odst. 2. Stejně tak opatrovník musí k samostatnému prohlášení pro dítě připojit doklady prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství jednoho z rodičů, prarodičů nebo praprarodičů dítěte, tak, aby bylo zřejmé, že jsou splněny podmínky pro učinění prohlášení a že se jedná o osobu oprávněnou nabýt prohlášením podle novelizovaného § 31 české státní občanství.

Při rozhodování o prohlášení učiněného dle § 31 odst. 3 bude muset příslušný krajský úřad ověřit, zda alespoň jeden z rodičů nebo prarodičů osoby, která prohlášení činí, je nebo byl bývalým občanem podle odst. 1. K ověření těchto skutečností bude docházet stejným způsobem jako doposud včetně iniciování archivního státoobčanského šetření. Není rozhodné, zda bývalý občan (rodič, prarodič), od kterého prohlašovatel svůj nárok na učinění prohlášení odvozuje, je naživu, či zda se jedná o již zemřelou osobu.

Upozorňujeme, že za bývalého občana dle § 31 odst. 1 zákona o státním občanství České republiky lze považovat pouze fyzickou osobu, která splňuje všechny dále uvedené (zákonem stanovené) podmínky:

1) pozbyla české nebo československé státní občanství přede dnem 1.1.2014,

2) nejednalo se o pozbytí československého státního občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině a

3) nejedná se o československého státního občana, který se ke dni 1. ledna 1969 stal, nebo by se k tomuto dni stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, a nebo po 1. lednu 1969 nabyl státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky, který je dosud jejím občanem.

Bývalým občanem tak není fyzická osoba, která pozbyla československé státní občanství podle Ústavního dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo na základě Smlouvy mezi ČSR a SSSR o Zakarpatské Ukrajině č. 186/1946 Sb. Není jím ani osoba, která nabyla státní občanství České republiky prohlášením podle § 33 zákona o státním občanství České republiky.

Co se týče stanovení věcné a místní příslušnosti, zákon č. 207/2019 Sb., nepřináší v tomto ohledu žádné odchylky proti obecné právní úpravě, tak jak je ve vztahu k prohlášením činěným podle zákona o státním občanství zakotvena v § 37 odst. 1 zákona o státním občanství České republiky. Stejně tak pro rozhodování o prohlášeních dle odst. 3 platí všechna další obecná procesní ustanovení obsažená v § 37 zákona o státním občanství České republiky.

Krajské úřady byly poučeny, aby prohlášením učiněným podle § 31 ZSO věnovaly maximální možnou pozornost.